

به‌ناوی خوای به‌خشنده و میهره‌بان

هه‌ریمی کوردستانی عێراق

سه‌رۆ کایه‌تی هه‌ریم

سه‌رۆک

به‌ناوی گه‌له‌وه

ب‌ریار

ژماره (١٤) سالی ٢٠٠٩

یاسای ژماره (٧) ی سالی ٢٠٠٩

یاسای په‌یمانگه‌ی دادوه‌ری هه‌ریمی کوردستان - عێراق

به‌ پێی خالی (٢) ی ب‌رگه‌ی (یه‌که‌م) ی ماده‌ی (١٠) ی یاسای سه‌رۆ کایه‌تی هه‌ریمی کوردستان - عێراق
ژماره (١) ی سالی ٢٠٠٥ ی هه‌موارکراو و به‌ پالپشتی ئه‌و یاساکارییه‌ی په‌رله‌مانی کوردستان - عێراق
کردویه‌تی له‌ دانیشتنی ئاسایی ژماره (١٥) له‌ ٢٧/٥/٢٠٠٩ ب‌ریارماندا به‌ ده‌رکردنی:

یاسای ژماره (٧) ی سالی ٢٠٠٩

یاسای په‌یمانگه‌ی دادوه‌ری هه‌ریمی کوردستان - عێراق

ماده‌ی یه‌که‌م:

له‌هه‌ریمی کوردستان - عێراقدا په‌یمانگه‌ی به‌ناوی (په‌یمانگه‌ی دادوه‌ری له‌هه‌ریمی کوردستان - عێراق) دا،
داده‌مه‌زری و پاوه‌ستی وه‌زیری داد ده‌بێت.

ماده‌ی دووهم:

ئامانجی په‌یمانگه‌ی که‌ ئه‌مانه‌یه:

یه‌که‌م: ئاماده‌کردنی دادوه‌ران و ئه‌ندامانی ئیددیعی گشتی.

دووهم: شایاندنی دادوه‌ران و ئه‌ندامانی ئیددیعی گشتی ئه‌وانه‌ که‌ له‌پله‌ی سیههم و چواره‌من و هیشتا

له‌وه‌زیفه‌دان و پارێزهران .

سیبم: شایاندنی کادیره یاساییه جور به جور ره کان له فهرانبه رانی نه نجومه نی دادوهری و وهزاره تی دادو، وهزاره ت و دهزگاکانی تری حکومت و بهرز کردنه وهی کاراییان.

ماددهی سیبم:

یه کهم: نه نجومه نه نیک سهر پهرشتیی پهیمانگه که ده کات پیی ده لئین: نه نجومه نی پهیمانگه، له مانه ی خواره وه پیک دیت.

۱- جیگری سهرۆکی دادگای پیداجوونه وه ..... سهرۆکه.

۲- گه وره ترین (کۆنترین) دادوهری دادگای پیداجوونه وه ..... جیگره.

۳- سهرۆکی نه نجومه نی شوورای ههریم .... نه ندامه.

۴- سهرۆکی دهسته ی سهر پهرشتکاری دادوهری .... نه ندامه.

۵- سهرۆکی دهسته ی سهر پهرشتکاری دادی .... نه ندامه.

۶- سهرۆکی داواکاری گشتی (الادعاء العام) .... نه ندامه.

۷- عه میدیک له عه میده کانی کۆلیجه کانی یاسا له ههر یما که وهزیری فیڕ کردنی بالا و توئیزینه وهی زانستی دهست نیشانی ده کا به پیی راویژ له گهل وهزیری داد .... نه ندامه.

۸- به ریۆ به ری گشتیی پهیمانگه که به پیی راویژ له گهل وهزیری داد .... نه ندامه و بریارده ره.

۹- نه قیبی پارێزه رانی کوردستان ..... نه ندامه.

دووهم: ئه ر کوفه رمانی سهرۆک، له کاتی پیواریدا (غیاب) ده که ویتته سهر شانی جیگره که ی.

ماددهی چواره م:

نه نجومه نی پهیمانگه، لانی کهم مانگی یه ک جار کۆده بیتته وه و، سهرۆکی نه نجومه ن، یان سیان له نه ندامه کانی بۆیان ههیه له کاتی پیویستدا داوای کۆبوونه وه بکه ن، نه نجومه نیش به ئاماده بوونی دوو سیبه کی نه ندامه کانی کۆده بیتته وه و، بریاره کانیشی به زۆرینه ی دهنگ ده رده کات، نه گه ر دهنگه کانیش یه کسان بوون، نه وا نه و لایه نه یان ده بیاته وه که دهنگی سهرۆکی له گه له.

ماددهی پینجه م:

نه نجومه ن نه م ئیش و کارانه ی خواره وه ده کات:

یه کهم: سهر پهرشتیی گشتی پهیمانگه که ده کات.

دووهم: پلان، بۆ ریکخستنی کاروبارو، په ره پیدانی پهیمانگه که و، سهر پهرشتیی جیبه جی کردنیان پینشیا ز ده کات.

ماددهی دهیهم:

یه کهم: ئەو فرمانبەرەى لەپەیمانگا وەر دەگیریت ئیجازەى دوو ساڵ خویندن وەر دەگیریت بەمووچەى تەواو لەگەڵ دەرمالەکانیدا.

دووهم: ئەو پارێزەرەى لەپەیمانگا وەر دەگیریت، دەرمالەیهى کى مانگانە وەر دەگیریت بەقەدەر ئەو مووچە و دەرمالانەى کە برادەرەکانى لەوەزىفەدا وەر یەگرن، بەپێى ساڵەکانى خزمەت و برۆانامە.

سێهەم: هەر کەسى لەبەر هەر هۆیهى کە لەپەیمانگا فەسل بکرى، زامەن دەکرى بە گەرانندەوێ هەموو ئەو مووچە و دەرمالانەى کەوێ گرتوو، مەگەر بەهۆى نەخۆشى رینگەر و سەلمینراو بەراپۆتى لیژنەى پزىشکى فەرمى.

ماددهی یازدەم:

یه کهم: ماوێ خویندن لە پەیمانگەدا چ بۆ نامادە کردنى قازى، چ بۆ نامادە کردنى ئەندامانى داواکارى گشتى، دوو ساڵى تەقویمیه.

دووهم: بۆ هەر ماددهیهى کە لەماددهکانى دەرس لەپەیمانگەدا و هەر لى توێژینهوه کیش کە قوتابیان دەبى پزىشکەشى بکەن (١٠٠ نمره) دادەنریت.

سێهەم: پلەى بچووکی سەرکەوتن بۆ هەر ماددهیهى کە و لى توێژینهوهیهى کە پەنجای لە سەدە (٥٠٪) بەمەر جى موعەددەلى گشتى بۆ هەموو مادده و لى توێژینهوهکان لە شەست لە سەد (٦٠٪) کەمتر نەبیت.

چوارەم: (٦٠٪) نمره، بۆ هەریهک لەماددهکانى مورافەعاتى مەدەنى و ئوسوولى دادگایى کردنى جەزائى تاقیکردنەوه کەنى نووسین و، (٤٠٪) تریشى بۆ هەلسەنگاندنى سالانەى قوتابى دادەنریت.

ماددهی دوازدهم:

هەر کەسى (٢٠) سەعات لەهەر فەسلێکى دراسى پێوار (غائب) بى، لەپەیمانگە فەسل دەکرى، مەگەر پێواریه کەى بەهۆى نەخۆشیهى کى رینگەر وە بوو بىت، بەراپۆرتى لیژنەیهى کى پزىشکى سەلمینرا بىت و، یان لەبەر هۆکارى ناچارى تر کە ئەنجومەنى پەیمانگە قبولى کردبى، ئینجا دەتوانى ساڵە کە لەگەڵ دەورەى ئایندهدا دووبارە بکاتەوه.

ماددهی سیازدهم:

یه کهم: لەئەنجامى کۆتاییدا، بە(مکمل) دادەنریت لەهەر سالێکى دراسیدا، هەر کەسى:

١- نمره سەرکەوتنى لەیهى ماددهدا، بۆ هەر فەسلێکى دراسى بەدەست نەهێنابى، یان لەو لى توێژینهوهیهى کە دەبى پزىشکەشى بکات، یان موعەددەلى گشتى بۆ سالێکى دراسى لە (٦٠٪) کەمتر بووبى.

۲- له تاقیکردنه و هی کۆتاییدا (دهوری یه کهم) دوا که تیبی به هوی نه خو شیبه کی ریگره وه، که بهراپورتی لیژنه یه کی پزیشکی فرمی سهما بیت و نهجومه نی په یمانگهش قبولی کرد بیت.

دووهم: (مکمل) له موعه دده لی گشتیدا بو ی هه یه، یه که ماده یان زیاتر بو تاقیکردنه وه هه لیبژی ری، بو نه وه ی نمره ی سه رکه وتن له مه جموعدا به ده ست بهی نی.

سییه م: مکمل له فه سالی دراسیدا له ماده یه کی دیراسه ی ته تیقیدا به نووسین له تاقیکردنه وه ی مو کمیله کان ئیمتیحان ده دات و، هه لسانگانندی فه سلیشی بو ده میینه وه.

ماده ی چوارده م:

له تاقیکردنه وه ی کۆتاییدا، به دهر نه چوو داده نری، هه رکه سی:

یه که م: نمره ی سه رکه وتن، له یه که ماده زیاتردا، یان له ماده یه که و لی تو یژینه وه ی ده وری یه که مدا به ده ست نه هی نا، یان له یه کیکیاندا و موعه دده لی گشتی.

دووهم: مکمل بو یی و، نمره ی سه رکه وتن له تاقیکردنه وه کان ی مو کمیلاندا به ده ست نه هی نا بی، یان له بهر هه ر هۆ یه که به شداری تی دا نه کرد بی.

ماده ی پازده م:

هه رکه سی، له هه ر ماده یه که له و ماده ی تاقیکردنه وه ی تی دا ده کات، گزی بکات، یان له سالی یه که مدا سه رنه که وتیبی له په یمانگه فه سل ده کری، به لام نه وه ی له سالی دوو همدا سه رنه که وی نه وه ده توانی بو ته نیا یه که جار به و ساله دابچیته وه له گه ل ده وری دوو همدا، مه گه ر دهر نه چو نه که ی به هوی گزی به وه بو و بیت.

ماده ی شانده م:

دهر چوانی یه یمانگه که ده کرین به م دوو پله یه ی خواره وه:

یه که م: پله ی (أ): هه موو نه وانه ده گریته وه که موعه دده لی هه موو ماده کان یان و لی تو یژینه وه که یان بو هه ردوو ساله که له (۸۰٪) که مژ نی به و، یه که سالی شی بی ده دری بو مه به ستی زیاده و ته رفیع.

دووهم: پله ی (ب): هه موو نه وانه ده گریته وه که موعه دده لی هه موو ماده کان یان و لی تو یژینه وه که یان ده کاته (۷۰٪) له سه د و، تا (۷۹٪) هه فتا نو له سه د بو هه ردوو ساله که، ما وه ی (۶) شه ش مانگی شیان بو مه به ستی زیاده و ته رفیع پی ده دری ت.

ماده ی هه قده م:

سه رکه وتوو ه کان له کۆتای سالی دوو همدا ته سنیف ده کرین بو قازی و نه ندامانی ئیددیعی گشتی به پی پی دا ویست و به پی نمره و، ئاره زوو.

ماددهی ههژدهم:

دهر چووی پهیمانگه بهپیی فهرمانی (رسوم) ههژیڤم دادهمهزری، لهمه‌نسه‌بی قازی سنفی چوارهم نه‌گهر بو قازیتی شیاو کرابوو، یان به وهزیفه‌ی جیگری داواکاره گشتی له‌سنفی چوارهم دادهمهزری نه‌گهر بو نه‌م وهزیفه‌یه شایان کرابوو، نه‌وه‌ش به مووچه و سنف و نه‌و پله‌یه‌ی که‌به‌پیی پروانامه‌که و خزمه‌ت و ئیش و نه‌و (قدم)‌ه‌ی که به‌پیی حوکمه‌کانی نه‌م یاسایه پیی ده‌دری. ماوه‌ی خویندن له‌ پهیمانگه‌که‌دا به موماره‌سه دادهنریت بو مه‌به‌ستی دامه‌زراندن و دیاریکردنی مووچه بو که‌سیک که خاوه‌ن وهزیفه‌ نه‌بی‌ت.

ماددهی نۆزدهم:

که‌سی نه‌م پهیمانگه‌یه ته‌واو بکات، پروانامه‌ی (ده‌بلۆمی به‌رز)‌ی له‌ زانسته‌کانی دادوه‌ریدا پی‌ده‌دری که‌ دان به‌وه‌دا ده‌نی که‌ پیداو‌یسته‌کانی خویندنی پهیمانگه‌که‌ی ته‌واو کردوو و، ته‌قدیره‌که‌شی تیدایه و، ناماژه‌ش به‌ زنجیره‌ی دهر چوونه‌که‌شی ده‌کات.

ماددهی بیسته‌م:

هیچ قازییه‌ک یان جیگریکی داواکای گشتی دانامه‌زری، دوا‌ی دهر چوونی نه‌م یاسایه، مه‌گهر له‌پهیمانگه‌ی به‌رز ی قازییه‌کان دهر چووی، یان له‌ههر پهیمانگه‌یه‌کی قه‌زایی هاوشانیدا له‌عیراق دهر چووی.

ماددهی بیست و یه‌که‌م:

به‌ده‌ر له‌ حوکمی مادده‌ی بیسته‌م له‌م یاسایه، دامه‌زراندنی قازییه‌کان و نه‌ندامانی داواکاری گشتی، به‌پیی حوکمه‌کانی یاسای ده‌سه‌لاتی دادوه‌ری به‌رکار له‌ههریمی کوردستان - عیراقدا ده‌بی‌ت، تا ته‌واو کردنی ده‌وره‌ی یه‌که‌می پهیمانگه‌ دادوه‌ری، که به‌پیی نه‌م یاسایه دامه‌زراوه.

ماددهی بیست و دووه‌م:

وه‌زیری داد بو‌ی هه‌یه‌ ریتمایی پی‌ویست بو‌ ئاسانکردنی جیبه‌جی کردنی حوکمه‌کانی نه‌م یاسایه دهر بچوینی.

ماددهی بیست و سییه‌م:

پی‌ویسته له‌سه‌ر نه‌نجومه‌نی وه‌زیران، لایه‌نه پی‌وه‌ندی‌داره‌کان حوکمه‌کانی نه‌م یاسایه جیبه‌جی بکه‌ن.

ماددهی بیست و چوارهم:

کار بهیچ دهقیکی یاسایی یا برپاریک ناکری له گهلّ حو کمه کانی ئەم یاسایه دا پیچەوانه بیّت.

ماددهی بیست و پینجهم:

ئەم یاسایه له رۆژی بلاو کردنه وهی له رۆژنامهی (وه قایعی کوردستان) هوه جییه جیّ ده کریت.

مسعود بارزانی
سه رۆکی هه ریمی کوردستان - عیراق

هه ولیر

٢٧ / جۆزهردان / ٢٧٠٩ ی کوردی
٢٤ / جمادی الثانی / ١٤٣٠ ی کۆچی
١٧ / جوزهیران / ٢٠٠٩ ی زایینی

هۆکاری دانانی ئەم یاسایه

لهبهرئهو پهرهسهندن و پيشكهوتنهى لهههرىمى كوردستان - عىراق، لهبوارى بهكارهينان و دامهزراندنى دهزگا دهستوربىهكاندا روويداوه و، لهبهر ئهوهش كه ياساى دهسهلاتى قهزاوت ژماره (٢٣)ى سالى ٢٠٠٧ دهچووه، كه لهحهقيقهتدا بهههنگاوئىكى نهوعى گهوره دادهنرئت لههوتى سهربهخوئى دهسهلاتى دادوهرى لهههرىمهدا و، بۆ پهيدا كردنى هاوگونجان لهگهڵ ئهوه پهرهسهندن و پيشكهوتنهدا و بۆ بههيز كردنى ئهوه رهوشه و لهپئناوى پهيدا كردنى كادىرئىكى زۆرى خاوهن عىلم و زانست و پيشه بۆ ئهوه دهزگايانه، وهك قازى و ئەندامانى ئىدديعائى گشتى كه بتوانن ئيشى سهershانى خوئيان به لئزانى و تواناى و لئها تووى ببهنه سهرو، بۆ پيشخستن و بهرهوپيش بردنى كهفائتهتى ئهوه قازى و ئەندامانى ئىدديعائى گشتىبه كه هئشتا لهخزمهتدا كردهكهن و لهپئناوى بهرز كردنهوى ئاستى زانستى و ياساى ئهوه كارمهندانهى كه لهوه دهزگا قهزايانهدا كردهكهن و، لهوه دهزگا عهدلبيانهدا تئدهكۆشن و، لهپئناوى بهرز كردنهوى كهفائتهت و لئها تووياندا، بۆ ئهوهى بتوانن پۆستى جوۆربهجوۆرهكانى دادوهرى وهربگرن و، لهپئناوى پهرهپئدان و پيشخستننى ئاستى ياساى ئهوه كارمهندانهى لهدهزگا فهرمىيهكان و نيمچه فهرمىيهكاندا لهههرىمدا كردهكهن و بهرز كردنهوى نهواى پاريزهرايش بهديهئنانى ههموو ئهوه ئەمانجانهدا، ئەم ياسايه دانرا...